

Delavska Pravica

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva cesta — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.— Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrt leta Din 10.—, za pol leta Din 20.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije, in naročnina na upravo: Delavska zbornica, Miklošičeva cesta 22, I. nadstr. Telefon 2265 — Številka čekovnega računa 14.900

Važni časi

Kakor kaže, se bližamo časom, ki bodo za delavstvo silno važni. Obljubljuje se nam novo politično življenje, nove politične stranke, volitve v državni zbor, volitve v okrožne urade in prav tako stojimo prihodnje leto pred bližajočimi se volitvami v Delavske zbornice, ko poteče doba sedanje uprave.

Ni vseeno za delavstvo, kako se polagajo takorekoč novi temelji za bodoče življenje. Če bo malomarno in brezbržno, bo šel čas preko njega, in zopet bo dogledno dobo lahko samo godrnjalo in tarnalo, kakor je še vsakokrat, ko se ob pravem času ni znalo uveljaviti in pokazati svoje volje. Povojna doba nam je najlepši dokaz, kam pripelje delavca brezbržnost. Marsikaj bi bilo drugače in niti socialna zakonodaja ne bi tako splahnela, ako bi delavstvo pokazalo ob vsakem času in vsaki priliki svojega moča in zahtevalo dosledno njeno izvajanje. Prav tako bi lahko imelo še vedno tako v parlamentu kakor v vseh drugih zastopih svoje ljudi, ki bi s svojimi organiziranimi tovariši vsepovsod zastopali delavske koristi in pravice. Bilanca povojnega udejstvovanja delavstva pa je prav tako žalostna, kakor je žalosten njegov sedanji dejanski položaj. Niti v parlamentu niti v banovinskem in občinskem zastopu nima svojih izrazitih zagovornikov in odposlancev. Razumljivo je, da ni potem nikjer delavske politike, ampak vsepovsod takozvana meščanska politika, pri kateri pa delavske koristi ne pridejo do pravega izraza.

Če hočemo imeti boljše življenje, če hočemo, da bo vsepovsod odločevala pravica, moramo enkrat za vselej reči, da smo tukaj tudi mi. Brez naše volje in našega hotenja se ne bo prav nič spremenilo, ampak bo šlo življenje svojo staro pot naprej, ne glede na težke rane, ki jih prizadeva delavstvu. Zato pa je nujno, da delavstvo dvigne svojo glavo, ponosno in samozavestno začne samo reševati svoje vprašanje, ne pa se zanašati na druge, kakor je delalo doslej.

Za nas krščanske socialiste je osrednja točka skupnega udejstvovanja *Jugoslovanska strokovna zveza*. Nad 40 let je stara in v tej dobi je krščansko socialistično delavstvo dokazalo, da je to njegova organizacija, katero samo tvori, vodi in vzdržuje. Prestala je svoja mladostna leta pod vodstvom pok. dr. Kreka in tovariša Gostinčarja vse križe in težave idealne delavske organizacije ter dokazala, da je vredna življenja, vredna pa

tudi splošnega upoštevanja kot poštena in stvarno delavska organizacija, ki ni nikdar podirala, ampak samo gradila. V vsej svoji življenjski dobi je bila vseskozi pravi odraz delavske volje in vsak naklep proti njej iz konservativnih kapitalistično mislečih krogov se je uprav radi tega izjalovil. Za tako delavsko organizacijo, kot je naša Jugoslovanska strokovna zveza, je bil idealizem vsekdar na mestu in nikdar ni bil prevaran.

Jože Gostinčar:

Delavci potrebujemo močno organizacijo

Delavstvo brez dobre in močne strokovne organizacije — zavednega združenja — je kakor riba brez vode, človek brez zraka, ptič brez peruti, mlatič brez cepca, rokodelce brez orodja. Posebno velja to za delavce, ki so jezikovno ločeni od velikih narodov, kateri imajo močne delavske organizacije. Tu so delavci navezani na svoje lastne organizacije, četudi v duhovni zvezi s tujenarodnimi. Ako bi ti delavci ne imeli svojih organizacij in za nje nobenega smisla, bi bili popolnoma v rokah raznih fabrikantov. Taki neorganizirani delavci bi bili pač siromaki med bogataši, ki bi za svoje težko delo dobivali miloščino, za katero bi se morali le ponižno zahvaljevati.

Število organiziranih delavcev v Jugoslaviji ni v nikakem razmerju s celoto v tovarnah, pri rokodelstvu, kmetijstvu in v drugih panogah zaposlenih delavcev. Morda je v Jugoslaviji pri vseh organizacijah združenih kakih 12—15 ljudi od sto. To znači ogromno brezbržnost delavstva za lastno vprašanje. Joka in stoka, zabavljanja in kletve je več kot dosti. Ni pa smisla za pošteno borbo proti krivicam, ki si jih dovoljujejo napram delavcem fabrikantje in drugi podjetniki.

Neorganizirano delavstvo nima v nekaterih zelo važnih vprašanjih nobene obrambe. Edino »blago«, ki ga prodaja delavec, je njegova delavna moč. Toda tega edinega blaga ni on sam gospodar, temveč mu vrednost določa kupec — delodajalec po svoji volji. Vsak trgovec ali rokodelce določa svojemu blagu ali izdelkom cene, le delavec in kmet, če nista dobro organizirana, tega ne moreta. Odvisna sta v tem od kapitalistovske volje. Neorganizirani delavci se ne morejo boriti za kako zboljšanje položaja, istotako ne proti poslabšanju. Sveženj palic se ne da lahko prelomiti, medtem ko se posamezne palice zlahka zlomijo. Neorganizirani delavski razmeri in borba celo trdijo, da so delavski združeni odpori proti krivicam podjetnikov nedopustni. Štajki, pasivno delo, delo po predpisih in zakonitih določbah jim je skoraj zločin. Ni pa zločin, ako podjetnik reducira vsled izpopolnjenja mašinerije delavstvo ali pa zniža plače pod življenjsko potrebo, med tem ko mu prenovljeni stroji prinašajo dvakrat ali trikrat večji dobiček. Dosedanje skušnje kažejo, da so žalibog za obrambo delavskega življenja štajki potrebni posebno tam, kjer ni nikakih zakonitih poravnalnih sredstev, ali so pa ista nedovoljna in se jim podjetniki ne uklonijo. Delavčeva delavna moč je njegova edina zaseb-

Izraz volje in hotenja krščansko socialističnega delavstva naj bo tudi v bodoče Jugoslovanska strokovna zveza. Ona mora biti središče našega udejstvovanja vsepovsod. Kakor naj bo za delavstvo na eni strani geslo, da gre vse pod njen krov, prav tako naj bo tudi za vsakogar drugega geslo, da brez Jugoslovanske strokovne zveze ni krščanskega socialističnega delavstva. V tej organizaciji je naš dom, naš boj in naša zmagaja.

na lastnina, s katero preživlja sebe in družino. Jasno je, da so štajki sami na sebi škodljivi. Toda štajkov navadno ne povzročajo delavci, marveč podjetniki. Štajki tudi niso nasilna sredstva, vsaj ne bolj, kakor od podjetnikov delavcem vsiljena delavna pogodba. Ako bi se gospodarji ravnali po navodilih Leona trinajstega, ki pravi: »Sramotno in nečloveško pa je, če kdo ljudi zlorablja kot blago, za dobiček, ter jih ne ceni višje, kakor toliko, kolikor premorejo s svojimi mišicami in močmi«, potem bi seveda ne bilo ne prepirov in ne borb. Leon XIII. pravi dalje: »Med mnogoštevilnimi dolžnostmi gospodarjev pa se odlikuje ona, da se mora dati vsakemu kar je pravično.« Kaj pa je pravično? Podjetnik trdi, da je pravično to, kar on določi. Splošno mnenje pa pravi, da je pravično »vsakemu svoje«. Ker se v temu vprašanju delavci in podjetniki ne strinjajo, prihaja do potrebnih, četudi za delavstvo neljubih borb. Kaj bi bilo z delavstvom kot šibkejšo stranko, če bi ne bilo nobenih organizacij, imamo priliko gledati vsak dan v onih podjetjih, kjer ni delavskih organizacij. Pogledamo pa lahko tudi tja, kjer postojajo močne delavske organizacije. Tam bi videli, da je red pri delu veliko boljši, da je postopanje z delavci mnogo dostojnejše, kot v »divjih« podjetjih.

Izpopolnjevanje tehnike v industriji in obrti povzroča razne spremembe pri delu. Stroji delujejo hitreje in z manjšo človeško postrežbo. V bombažnih tkalnicah je pred tridesetimi leti ena delavka vršila delo na dva stroja, dandanes je pa že mogoče, da opravlja tkalsko delo na deset in še več strojev. Plača seveda je ista, ali pa morda še nižja; dasi se izdela petkrat toliko. Pa če bi bil zaslužek v takem primeru tudi nekoliko večji, ni to v nobeni gospodarski primeri z večjim dobičkom gospodarja. Ako delavstvo zahteva za svoj večji trud tudi boljše odškodnino od večjega dobička, je to gotovo opravičeno. V dosego te delavske pravice mora pa delavstvo imeti trdno hrbtenico, in to je dobra organizacija. Razvidno je, da delavstvo za obrambo svojega siromašnega in mukepolnega življenja potrebuje poštene organizacije, ki pa mora biti v resnici delavska. Zanimivo je opazovati mlajše izobražence, ki hočejo biti delavski zagovorniki, pri tem pa vedno morda nehoti branijo kapitalistične koristi. Čudno je tudi to, da se vkljub papeškim poslanicam o delavskem vprašanju opominjajo le delavci na njih dolžnosti, medtem ko kapitalistov skoro nihče ne opozarja na

njihove dolžnosti in krščanske čednosti. Ne bodimo v tem polovičarji, temveč možje, ki branimo pravičnost in pravico!

Najboljša delavska obramba je krščansko socialistična delavska organizacija, ki jo vodijo delavci sami. Tu so zasidrane ob skalo pravice. Pa ne samo materialno zboljšanje, temveč tudi večjo izobrazbo mora prinesiti dobra organizacija. Tam, kjer ni organizacije, tudi ni stanovske zavesti; tako delavstvo se da izrabljati in se izrabja v lastno in drugih delavcev škodo. V Jugoslaviji obstoja Jugoslovanska strokovna zveza, ki je nastala po njenem ustanovitelju dr. Janezu Ev. Kreku v dobi, ko še ni nihče resno mislil o jugoslovanski državi. Ko pri nas še ni bilo

to ime niti od oblasti pripravljeno in ko so na Koroskem okrajni glavarji in žandarji z župani preganjali delovanje zveze, trgali plakate in vabila in proglašali zvezo za protidržavno. Dr. Krek, ki je imel v vidu vse delavstvo južnih Slovanov bivše Avstrije, je želel, da se povsodi zasnujejo enake organizacije, ki bi se v gotovih razmerah mogle združiti v veliko celoto. To bi bilo za vse delavstvo velikega pomena.

Javni pomen delavstva je v strumni organizaciji. Združeno delavstvo pa pomeni obrambo lastnih koristi! V tem pomenu bi mogla biti na mestu Vodnikova: »Lenega čaka strgan rokav, palca beraška pa prazen bokav!«

Zakaj nastajajo stavke?

Od Delavske zbornice smo prejeli sledeče pojasnilo s prošnjo, da ga priobčimo v »Delavski Pravici«:

Na področju Delavske zbornice v Ljubljani zaznamujemo večje število delavskih stavk. To stavkovno gibanje delavstva se z raznih strani čisto krivo tolmači. Zato so podpisana zbornica in vse pri njej zastopane strokovne organizacije sklenile dati tole pojasnilo:

Stavke so izbruhnile v glavnem zaradi skrajno nizkih mezd, slabih delovnih pogojev, zaradi kršenja delovnih pogojev in neizvajanja socialno zaščitne zakonodaje, zlasti neprimerne ravnanja z delavstvom ter ignoriranja zakonitih zaupnikov in oblastveno priznanih strokovnih organizacij.

Vse stavke imajo samo obrambni značaj in so pri njih sodelovale in še sodelujejo vse pri Delavski zbornici registrirane zveze delavskih strokovnih organizacij.

Stavkovno gibanje povzroča predvsem nelojalna konkurenca, ki gre na račun delavskih mezd. Nivelizacija mezd je stalna zahteva vseh Delavskih zbornic v državi in vseh delojemalskih organizacij. Zato je nujno potrebno, da se čimprej sprejme in uveljavi zakon o minimalnih mezdah.

Zato moramo naglasiti, da stavke ne bi zavemale takega obsega, če bi oblasti posredovale pravočasno

in z večjo odločnostjo — zlasti v pogledu izvajanja delavske zaščitne zakonodaje in ščitile upravičene težnje socialno šibkejših, ki so v tej težki gospodarski krizi izpostavljeni največjim izkoriščanjem. Delavstvo ne more nositi vseh bremen sedanjega časa. Delavci in njihove družine živijo v skrajni bedi in pomanjkanju.

Dokler bodo vladale take razmere in dokler bo trajala nelojalna konkurenca na račun delavskih mezd, bo delavstvo prisiljeno, da se brani in da se za izboljšanje svojega nevdružnega položaja ter za obranitev osnovnih pravic, posluži tudi zadnjega sredstva — stavke.

V Ljubljani, dne 30. julija 1935.

Za Delavsko zbornico v Ljubljani:

Predsednik Lozje Sedej l. r.

Za klub Jugoslovanske strokovne zveze v Ljubljani:

Peter Lombardo l. r.

Za klub Strokovne komisije za Slovenijo:

Rado Čelesnik l. r.

Za Narodni klub:

Drago Kosem l. r.

Naši tabori

TABOR NA HOMCU

Vse članstvo, kakor tudi krajevne in organizacijske zaupnike prosimo, da razvijejo čim večjo agitacijo za udeležbo na našem delavskem taboru, ki se bo vršil v nedeljo 11. avgusta 1935 na Homcu. Ob 9. uri sv. maša s cerkvenim govorom, potem delavsko zborovanje, na katerem bodo govorili zastopnik JSZ in MZ, kakor tudi krajevni voditelji naše skupine. Popoldne ob 1/4. pa bo na prostem pri Herletu na Duplici veseliga »Dva glavna dobitka«. Vstopnina bo Din 3.- in Din 1.-. Čisti dobiček je namenjen za podporo bolnim in brezposelnim članom.

Naj ne bo nikogar, ki bi se te naše res delavske prireditve ne udeležil. Odbor.

VEVCE. Na tabor JSZ na Homcu dne 11. avgusta t. l. gremo s kolesi in vozovi. Iz birališča pred šolo M. M. v Polju gremo ob 1/2. uri jutraj. Pohitite s prijavi pri zaupnikih. Z nami gre tudi naša godba. Pokažimo tesno povezanost s svojo strokovno organizacijo z udeležbo in disciplino na tem našem izletu. Na svidenje! — Odbor.

TABOR PRI SV. JURIJU NAD BISTRICO

TRŽIČ. Vse krščanske delavce in delavke vabimo, da se udeležijo delavskega tabora, kateri se vrši v nedeljo 11. avgusta pri Sv. Juriju nad Bistrico pri Trzinu s sledečim sporedom: Ob 9. uri sv. maša z ljudskim petjem in delavskim govorom pred g. župnika A. Vovka. Sv. maša bo v kapelici zunaj cerkve. Po sv. maši bo delavsko zborovanje. Govoril bo zastopnik JSZ in Mladinske zveze. Dolžnost nas vseh krščanskih delavcev iz Trziča in okolice, posebno organiziranih delavcev JSZ, kakor tudi članov Mladinske zveze iz Križev, Leš in Kovorja je, da se v čim večjem številu udeležimo tega tabora, da skupno manifestiramo za svojo krščanska socialna načela, poudarimo in pokažemo svoje prepričanje in se ustrimo za boje, ki nas čakajo. Naj nihče ne manjka! Sodelovala bo tudi tržiška cerkvena godba.

Krajevni zaupniki so zborovali

V nedeljo 28. julija 1935. se je ob 10. uri dopoldne vršil na Duplici sestanek organizacijskih in krajevnih zaupnikov za kamniški okraj. Sestanek je vodil tov. Bore Mavričij. Uvodoma je poročal o pripravah za delavski tabor, ki se bo vršil 11. avgusta 1935 na Homcu. Za centralo je poročal član načelstva tov. Toman. Med drugimi je navajal, da bo letos JSZ priredila večje število taborov, da tako tudi na zunaj manifestira organizacijsko zavest našega delavstva. Na sestanku se je poleg razdelitve dela in agitacije za tabor govorilo tudi o različnih vprašanjih in težavah delavstva v posameznih obratih. Vsi tovariši so se vračali domov s sklepom, da bodo vsak v svojem okolišu storili vse, da bo tabor v nedeljo dne 11. avgusta 1935 res prava manifestacija delavske ednosti in skupnosti. Na svidenje na Homcu!

Živilski delavci

JESENICE. Že več kot pred pol leta se je zbral pripravljali odbor pekovski pomočnikov, ki si je nadel nalogo, pripraviti pot samostojni skupini. Potreba je prisilila pekovski pomočnike, da so stopili v stike s skupino kovinarjev JSZ, kjer so dobili popolno razumevanje in pomoč. Pričelo se je delo, vendar pa so padala polena pod noge vse do danes, ko ne more nihče reči, da nimamo pravice se boriti, ko nimamo še naslova. Prav je, da so tovariši drugače razumeli kot oni, ki mislijo škoditi poštenji borbi na tak ali drugačen način, vselej pa delavstvu v škodo. Na ustanovnem običnem zboru, ki je bil dobro obiskan, se je lahko iz poročil razvidelo, kakšen je položaj in kakšne borbe še čakajo tovariše v bodoče. Dela se po 16 ur dnevno, vajenci delajo cele noči, do zadnjega časa so delali tudi ob nedeljah, torej nepretrgoma vse leto razen par praznikov. Ali se bomo potem še čudili, da imamo že tako mlade ljudi jetične in da se menjajo vajenci pri mojstrih, ker ne morejo vzdržati v učni dobi. Kje so zakoni, ki ščitijo mladostne delavce pred izkoriščanjem, kje 8 urni delavnik, kje higijska stanovanja? Da, po tem načinu je pač lahko pognati pomočnika na cesto, ko se lahko z vajenci dela tudi ponoči. Ali tovariši, ne gre tako? Vsakemu svoje, kar mu gre! — V odbor so bili iz-

Tržiški predilničarji zahtevajo kolektivno pogodbo

Preteklo nedeljo se je zbralo v prostorih Zadrugnega doma v Trzinu nad 400 delavcev in delavk tržičke Glanman-Gasner. Zborovanje so sklicale vse tri obstoječe strokovne organizacije, da seznajajo delavstvo o pomenu in važnosti ureditve delovnega in plačilnega razmerja med delavstvom in tvrdko za kolektivno pogodbo. Inicijativo za pogodbo je dalo delavstvo samo, ki je naročilo svojim organizacijam, da izdelajo osnutek take pogodbe.

Prvi je govoril tajnik JSZ Peter Lombardo o pomenu in važnosti kolektivnih delovnih pogojev za delavstvo. V svojih izjavah je orisal obstoječe gospodarske razmere s posebnim ozirom na našo tekstilno industrijo, ki v medsebojni konkurenčni borbi pozablja, da je samo v dravski banovini preko 12 tisoč delavcev, oziroma delavk, ki delajo v tej industriji za to, da preživljajo sebe in svoje družine. Namen kolektivnih pogojev je pred vsem ta, da delavstvo svoje že itak malenkostne plače zavaruje pred nadaljnim padanjem. Ne more se trditi, da je tvrdka Glanman-Gasner bila doslej v vrsti tistih tekstilnih tvornic, ki zadnja leta stalno slabšajo eksistenčni položaj delavstva, čeprav ga je tudi v tej tovarni znatno število, ki je razmeroma za svoje delo slabo plačano. V 50 letnem obstoju ima tvrdka velik kader poklicnih in vsetransko kvalificiranih delavcev in delavk in je prav teh največja zasluga, da tvrdka klubuje viharju gospodarske depresije in dosega znatne gospodarske, oziroma finančne uspehe.

Namen kolektivne pogodbe pa nikakor ni ta, da bi se razdirali dobri odnosi med delavstvom in tvrdko, kakor bi se to na prvi pogled moglo smatrati, marveč je namen pogodbe edino ta, da se ti odnosi še bolj utrdijo in da postane tvrdka in delavstvo ena sama velika delovna družina, ki bo v medsebojnem soglasju reševala pereča gospodarska in socialna vprašanja te velike družine. Za tako ureditev medsebojnih odnosov, pri čemur ima največji interes baš

tvrdka sama, je treba storiti načrt in to naj bi bila kolektivna delovna pogodba. Že v naprej lahko rečemo, da delavstvo s pogodbo ne namerava vsiliti tvrdki kakih znatnih novih bremen, ki bi ovirali uspešni gospodarski napredek tvrdke. Delavstvo tudi ne namerava izsiliti ničesar neopravičenega, ker ves osnutek kolektivne delovne pogodbe sloni v glavnem na točasnih obstoječih delovnih in plačilnih razmerah v tovarni in na obstoječih predpisih za zaščito delavstva.

Starešina obratnih zaupnikov g. Sova Stanko je prebral in tolmačil vsebino osnutka kolektivne pogodbe. Z nekaterimi spremembami je delavstvo v načelu osnutek pogodbe soglasno odobrilo in sklenilo, da se pogodba predloži tvrdki. Za tem je govoril zastopnik NSZ, tajnik Bučar, ki je poudaril zadovoljstvo, da so se v tej važni akciji zedinile vse tri obstoječe organizacije, ker le na ta način je možno pričakovati uspešnega zaključka započete akcije. Za tem je poročal referent DZ g. Joža Golmajer, ki je obelodanil nezavednost in brezbržnost, ki vlada v delavskih vrstah, ter pokazal na stvarne posledice gmotnih in socialnih interesov delavstva.

Zborovanje, ki je poteklo vsestransko v najlepšem redu, je pokazalo, da se delavstvo docela zaveda važnosti in potrebe po ureditvi delovnega in plačilnega razmerja v podjetju potom skupne pogodbe. Delavstvo je sklenilo, da stopi v akcijo za uveljavljanje take pogodbe in bo za to akcijo stalo kot en mož. Uverjeni smo, da bo tvrdka uvaževala stremljenje delavstva po pismeni ureditvi delovnih in plačilnih odnosov, ki izvirajo iz obstoječih zakonov razmer in potreb časa. Delavstvo stoji na stališču obojestranske mirne in zadovoljive rešitve predmetne zadeve.

Deset milijonov brezposelnih je v Ameriki po zadnjih uradnih podatkih; napram lani se je to število zvišalo za pol milijona.

voljeni sledeči tovariši: predsednik Zakšek Rok, tajnik Medie Franc, blaginjak Tovornik Martin, podpredsednik Kežar Rudolf. V imenu novega odbora se je zahvalil pripravljalnemu odboru predsednik, posebno zahvaloval je izrekel tov. Perkoviču Francu, ki je ves čas stal prvi v pripravljalnem odboru. Nadalje se je imenovan zahvalil tudi predsedniku kovinarjev tov. Gaserju za ves njegov trud in ga prosil še nadaljnje pomoči. Tovarishi: mi smo organizacija, zavedajmo se tega!

Oblačilno delavstvo

SKOFJA LOKA. Dne 30. VII. t. l. smo imeli dobro obiskan sestanek članstva. Na dnevnem redu je bilo v glavnem poročilo, kakšen uspeh je imel predlog organizacije, da se razdeli delavstvo v tovarni »Šešir« v delovne, oziroma plačilne kategorije. Pred prehodom na dnevni red se je tovariš predsednik Sever Tine spomnil z iskrenimi besedami nesrečno umrlega našega zvestega tovariša Azbiča Vincenca. Njegovi duši je želel zasluženo plačilo v nebesih. Ker se bo moglo pogreba v Ljubljani udeležiti le sorodstvo in trije člani iz organizacije, bodo tovariši in tovarišice naročile za njega sv. mašo, ki bo v nedeljo ob 8. uri v farni cerkvi. Vabimo, da se sv. maše udeležijo vsi člani in članice organizacije. Tovarishi in tovarišice so počastili spomin umrlega tovariša tudi s tem, da so stoji poslušali poslovične besede tovariša predsednika in da so mu zaklicali trikratni »Slava mu!« Nato je poročal tov. Marinček o zgoraj omenjenem predlogu. Kaj definitivnega še ni mogel povedati, ker bo imel upravni svet tovarne sejo šele v par dneh, na katerih bo zavzel svoje stališče napram predlogu. Na sestanku smo sklenili, da ne bomo pustili zadeve zavlačevati, ampak izposlovali, da bomo čimprej na jasnem glede tega. Tovarish predsednik je še opozoril, da bo izredni občni zbor ljudske kuhinje in pozval, da se ga udeležijo vsi člani. Prihodnji sestanek bo v kratkem.

SKOFJA LOKA. Vzemi zemlja... Podlegel je težkim poškodbam kolesarskega karambola v ljubljanski bolnici član naše skupine tov. Azbič Vinko, delavec v tovarni »Šešir«. Vsak je poznal veselega in dovtipnega »postarjavega Ceneta«. Kolikokrat nas je zabaval s svojimi originalnimi dovtipi in kar nepričakovano — ni ga več. V najlepši dobi življenja te je iztrgala iz naših vrst kruta smrt. Dosti gorja in tihega trpljenja ti je bilo usojenega v življenju. Naj ti vsaj v večnosti pravični sodnik nakloni mir in srečo, katero si zaman iskal v življenju. Prizadeti rodbini iskreno sožalje, tebi pa, nepozabni prijatelj in tovariš: Počivaj v miru! — Božja volja je pač bila, da te krije že gomila. — Odšel od nas si brez slovesa, sprejmi Bog te v nebesa!

Lesno delavstvo

RIMSKE TOPLICE. Kakor se opaža v naši skupini, se naše članstvo malo zanima in obiskuje članke sestanke, ker se ne zaveda, kaj je strokovna organizacija. Mogoče mislijo člani, da jim bo vsa pravica, katero delavce potrebuje, pridržela iz zraka. Ne bo, ako se ne boste zavedli, da si je treba pravico priboriti. Dosti ste že imeli izkušenj. Zavedajte se, da je organizacija nujno potrebna. Kapitalisti se tega dobro zavedajo in zato imajo svoje tako zvane hujšake, ki s svojim delom razbijajo moč organizacije. Lahko pride čas, ko bodo tudi oni potrebovali strokovno organizacijo. Tovarishi, zavedajte se tega, da vsaka stvar en čas trpi, to je star in resničen pregovor, zatorej pogumno na sestanke in občne zборе. Sedaj smo sklenili, da je nujno potrebno, da se vrši redni občni zbor in da se odbor izpopolni. Občni zbor se bo vršil 4. avgusta t. l. v prostorih »Nova pošta« v Rimskih toplicah. Delajmo na to, da se bo vsak delavec udeležil občnega zbora, da se postavi vodstvo skupine, ki bo odgovarjalo splošnim potrebam delavstva.

JEZERSKO. Vsemu članstvu, kakor tudi drugim delavcem, ki želijo pristopiti v našo skupino, sporočamo, da je kraljeva banska uprava odobrila pravila za ustanovitev strokovne skupine lesnega delavstva na Jezerskem. — Ustanovni občni zbor skupine se bo vršil v nedeljo 4. avgusta ob 2. uri popoldne v prostorih gostilne »Kanonir« na Spodnjem Jezerskem 5. — Vabimo vse članstvo, da se občnega zbora sigurno v polnem številu udeleži. Na sestanek bo prišel tudi zastopnik centralne organizacije.

Zborovanje grafičnega delavstva

V četrtek 25. julija je imelo ljubljansko grafično delavstvo ponovno veliko zborovanje v Delavski zbornici. Delavstvo je navdušeno manifestiralo svojo odločno voljo, da se bo borilo do skrajnosti za svoje upravičene zahteve. — Posebno značilno in razveseljivo pa je dejstvo, da se je grafično delavstvo zavzelo za skupno sodelovanje z ostalimi delavskimi organizacijami, kar je delavstvo doslej žal pogrešalo. Grafično delavstvo bo trajno močno le tedaj, če bo močno tudi ostalo delavstvo, ki se pa danes nahaja v silno slabem socialnem položaju. Zaradi tega je nujno potrebno sodelovanje vseh delavskih sil, da se izboljša položaj celokupnega delavstva. V skupni fronti vsega delavstva bomo lahko bojevali uspešen in zmagovit boj za zmago delovnega ljudstva. V tem smislu so izveneli vsi govori na grafičnem zborovanju. To

je tudi nujna posledica dejstva, da danes vse meščansko časopisje nastopa ali proti grafičnemu delavstvu ali pa vsaj molči in da edino delavsko časopisje nepristransko informira javnost ter ustvarja javno mnenje v korist grafičnemu delavstvu. To je tudi vzrok, da naše zavedno delavstvo odpoveduje časopisje, ki izhaja s pomočjo stavkokazov ter da se ta odpor proti takemu časopisju širi tudi v ostalo javnost.

Vse delavstvo se zaveda velike važnosti borbe grafičnega delavstva za ves delavski pokret ter jo spremlja z vsemi simpatijami in pomočjo. S skupnim delom in medsebojno pomočjo si bomo delavci ustvarili lepšo bodočnost, čase pravičnosti in miru, ter tako gradili nov družbeni red, ki mu bo podlaga pravičnost in ljubezen.

Konferenca Jugoslovanske strokovne zveze in Radniškega strokovnega saveza

V nedeljo dopoldne se je vršila v Zagrebu skupna seja Jugoslovanske strokovne zveze v Ljubljani z Radničkim strokovnim savezom v Zagrebu. Za Jugoslovansko strokovno zvezo sta se konference udeležila načelnik Žumer Srečko in tajnik Rozman Joško.

Po točnih obojestranskih poročilih o položaju obeh strokovnih delavskih sindikatov, kakor tudi o njenih bodočih nalogah kot krščanskih strokovnih sindikatov, so se ugotovile potrebne smernice, ki naj bodo izraz stremeljenja in dela vsega krščanskega strokovno organiziranega delavstva. Pred vsem se je ugotovilo, da je delo strokovnih organizacij strokovno v borbi za delavske pravice in podjetjih, prav tako pa tudi v javnem stvarnem in resnem delovanju, v kolikor se tiče delavskega udejstvovanja na tem področju. Delavska borba za pravico mora biti dostojna, pošte-

na in stvarna, ki izključuje vsako demagogijo in izrabljanje v svoje sebične namene, kakor jo izrabljajo dandanes razni socialnodemokratski voditelji, ki mečijo, da je delavsko gibanje samo za to, da se oni prav koristolovsko redijo od njega. Obe organizaciji bosta vse svoje moči posvetili v to, da se delavsko gibanje plemeniti in postane dostojna borba, ki je vredna takega trpina kot je danes delavec.

Nadalje je konferenca proučevala statut Osrednjega urada za zavarovanje delavcev. Temu statutu bosta organizaciji posvetili vso svojo pažnjo, kakor tudi volitvam, ki so za delavstvo silne važnosti.

Konferenca je razmotrivala še par drugih vprašanj, ki so življenjsko važni za posamezne sindikate, vendar pa tudi v ozki medsebojni povezanosti z obojema centralama.

Viničarjem pismene pogodbe!

Zadnji čas vedno pogostejše slišimo, da se bo tudi letos precej viničarjev selilo, si poiskalo in našlo nove službe, ki bodo mogoče boljše ali pa tudi — kar je bolj verjetno, slabše — kakor bo komu pač sreča nanesla. Zato ponovno opozarjamo vse, ki se bodo preselili, da naj ne najemajo nove službe kar tja v en dan, posebno pa ne brez pismenih pogodb. Na obljubo, »vse ti bom dal, tudi pijače, ako boš priden«, nič ne dajte! Kadar se bosta z novim gospodarjem ustmeno pogodila, pa ga takoj poprosite, da vam spiše pismeno pogodbo ravno tako, kakor ste se prej z njim ustmeno domenili. Pri sklepanju pogodbe pa dobro pomnite, da mora vsaka pogodba biti v skladu z Uredbo viničarskega reda, kakor to določa § 33, to je, da ne sme biti po pogodbi manj določeno, kakor predvideva viničarski red.

Da pa viničar ve, kake pravice in dolžnosti ima, naj dobro preštudira določila, ki so natisnjena v vsaki službeni viničarski knjižici, izdani leta 1928. Kdor pa še te, sedaj edino veljavne knjižice nima, naj si jo nemudoma nabavi pri pristojni občini, ako pa bi je tam ne imeli — kar je običajno — se pa naj obrne na viničarsko organizacijo. Tam tudi dobi proti malenkostni odškodnini posebno knjižico z besedilom viničarskega reda, ki jo potem lahko ima vedno pri rokah.

Glede pismenih pogodb pa še to-le: že običajno je posebno pri gosposkih vinogradnikih, da gospodar brez kake posebne in osebne ustmene pogodbe viničarju pisano pogodbo samo predloži in zapove: »Tukaj podpiši!« V takih primerih se naj viničar nikoli ne prestraši in prenašli s podpisom, ampak naj prej besedilo pogodbe dobro prebere in le tedaj, ako se z vsem strinja, naj isto podpiše. Ako pa je besedilo pogodbe kaj zamotano in pravice viničarja vnešene dvomno, potem pa naj poprosi za par dni odloga, da si osnutek pogodbe vzame s seboj ter jo doma dobro preštudira skupaj z domačimi in naj potem stavi morebitne potrebne spremembe. Viničarju, kateri bi bil v takih rečeh bolj slabo razumljiv, pa je dobro, da osnutek pogodbe pokaže kakemu članu viničarske organizacije. Pismeno pogodbo, za katero bi se samo diktiralo »podpiši jo«, mi ne moremo priznati za nobeno pogodbo. Pomniti pa je še, da se mora vsaka pismena pogodba pisati v dveh popol-

noma enakih izvodih, eden za viničarja, drugi za vinogradnika.

Viničarji, kateri se boste sedaj preselili, vedite, da si s pogodbo odločite službene prejemke za vse leto naprej. Ne delajte torej pogodb pri pijači ali drugače lahkomiselno, češ ako ne bo prav, bo organizacija pomagala. Organizacija ne dela čudežev in more pomagati članom le v okviru zakona, ki pa daje pravice tudi vinogradnikom in ne samo viničarjem.

Ponekod pri večjih vinogradnikih nameravajo sedaj viničarjem spremeniti pogodbe — gotovo le poslabšati — kar je seveda sedaj med 1. in 15. avgustom dopustno. Za take primere poskrbite, da se bodo novi pogoji viničarjem stavili skupno vsem viničarjem, in se tudi pisale nove pogodbe za vsakega posameznega v navzočnosti drugih viničarjev. Marsikatero nameravano poslabšanje boste preprečili, ako boste ob takih prilikah enotni in složni. — *Načelstvo.*

LJUTOMER. Svoje pravice sta dosegla naša člana, prvi na viničarski komisiji, in drugi pri tukajšnjem sreskem sodišču, tov. Topličar Avgust, ki je dobil 250.— Din nagrade, drugemu pa je sodišče prisodilo 500.— Din tudi nagrade in še za zaslužek za odtegnjene dneve.

KAPELA. Pred viničarsko komisijo občine Slatina Radenci se je vršila razprava za našo članico Kovčič Ano zoper vinogradnika Znidarič Jerneja, kjer se je po dolgem prerekanju vendarle dosegel sporazum tako, da dobi viničarka izplačanih 450.— Din. Viničarka je zahtevala 804.— Din, katero pa je vinogradnik znižal na prej navedeno vsoto, ker je zaračunal prav natančno vse, karkoli ji je kdaj dal ali storil kakor uslugo izven njene pogodbe. Ta primer zaračunavanja naj služi za opomin viničarjem, da naj vsikdar, kadar delajo račune, iste pravilno naredijo in jih obojestransko podpišejo in si dajo tudi potrdila podpisati. Viničarsko je zastopal podnačelnik tov. Tomažič Franc.

Za dovoljenja bivanja inozemcev v Čehoslovaški se bo na podlagi novega zakona pobirala posebna pristojbina. Vsi inozemci bodo ta davek plačevali po višini svojega premoženja in zaslužka.

Sklep vlade o nabavi premoga za drž. železnice

V ponedeljek popoldne je sklepala vlada med drugim tudi o nabavi premoga za državne železnice. Po seji je bil izdan naslednji komuniké:

Ministrski svet je danes poleg ostalih vprašanj, ki so bila na dnevnem redu, pretresal tudi vprašanje nabavke premoga za državne železnice. Z ozirom na izvršeno znižanje železniških tarif za potniški promet, žito, moko in koruzo, je država zmanjšala cene premoga, ki ga je dobavljala, vendar pa v mnogo manjšem obsegu, kakor je pa bilo znižanje tarife. Izključene so od dobavljanja one vrste premoga, ki po svoji kvaliteti ne zadovoljujejo potreb državnih železnic. Z istega razloga so se znižale tudi količine premoga iz nekaterih rudnikov, katerih premog ne zadovoljuje niti po kvaliteti, niti vsled tega, ker je preveč oddaljen. Da bi pa to znižanje državnih nabavk ne izzvalo nepovoljnih vplivov na delavstvo, je ministrski svet klenil, da se v večjih rudnikih to znižanje nabavk izvrši v roku treh mesecev, to pa zaradi

tega, da bo ono manjše število delavcev, v kolikor bi eventualno ostalo brez zaposlitve, moglo najti zaposlitev v drugih rudnikih, iz katerih se je nabava premoga povečala. Ministrstvu za promet je bilo naloženo, da poskrbi, da izvršeno znižanje cen premoga ne bi vplivalo na delavske plače.

V kolikor bo vplival sklep vlade na naše domače rudnike in koliko bodo prizadeti rudarji, ne moremo še ničesar reči, dokler ne bomo videli, kako se bo ta sklep izvajal. Ker premog odgovarja v polni meri kakovosti in ker rudniki niso oddaljeni od železnice, kakor pravi komuniké, upamo, da naši rudarji ne bodo pri nabavah prizadeti.

V tovarni pohištva Kruljac in sin v Novi Gradiški je delavstvo stavkalo. Po daljših pogajanjih je delavstvo doseglo za kvalificirane 50 %, za nekvalificirane delavce pa 25 % poviška na urno plačo.

Razno

ZAGORJE OB SAVI. V ponedeljek popoldne se je nenadoma raznesla po Zagorju žalostna vest, da je v Savi utonil naš g. kaplan Filip Štular. Po kosilu se je šel osvežit v Savo in je pri plavanju zašel v de-roče valove, ki so ga neusmiljeno zgrabili in zagnili pod seboj. Skoro dve uri so ga iskali in končno našli, toda že mrtvega. Skušali so ga še rešiti z umetnim dihanjem, pa zastonj. V delavskih vrstah je bil pokojnik zelo priljubljen in ga ne bomo pozabili. Naj počiva v miru!

RIMSKE TOPLICE. Podpisana sem jemala meso na račun Ivana Železnikarja pri g. Grado v Laškem. Ker sem poravnala vsoto, se mi zahvaljujem, da je odstopil od tožbe. — Marija Pečnik.

* * *

V newyorški luki so komunisti napadli nemški prekoceanski parnik »Bremen« in ga precej poškodovali. Nemški priseljenci, pa tudi drugi vodijo veliko propagando proti hitlerizmu in zahtevajo boj kot nemškega blaga.

V Zagrebu so te dni dogradili osrednjo vajeniško šolo. Šola je urejena na najmodernejši način, in jo bodo posejali vsi zagrebški vajenci, ki jih je letos ca. 2700. Za Zagreb je s tem rešeno važno vprašanje res temeljite in strokovne vzgoje vajeniškega naraščaja.

Da se ne bo napačno razumelo! »Delavska politika« z dne 20. julija piše pod naslovom »Obvestilo delavstvu in vsej poštenosti javnosti« tudi tole: »Vse časopise, ki izhajajo, izvzemši delavskih časopisov, ki se tiskajo v »Ljudski tiskarni« (v Mariboru, prip. uredn.), stavijo stavkokazi.« Namerno hočemo naši dični delavski socialni demokratje s tem povedati, da le njihovo časopisje stavijo organizirani tiskarji, vse drugo pa stavkokazi, in seveda tudi »Delavsko Pravico«. Ta njihova trditve pa ne drži, ker tudi »Delavsko Pravico« stavijo v Kamniku, in sicer organizirani tiskarji, nikakor pa ne kakšni stavkokazi. Čast komur čast, različnemu demagoškemu zavijanju pa jasno besedo!

Urejuje in za uredništvo odgovarja: Peter Lombardo. Izdaja za konzorcij »Delavske Pravice«: S. Zumer. Za tisk. Slatnar d. z. o. z. v Kamniku: Vodnik-Knez.

Opekarsko delavstvo

NOVO MESTO. V Prečni pri Novem mestu se nahaja opekarna »Dolop«. Razmere v tem podjetju so vprav nezasiščane. Res je danes skoraj težko dobiti pri nas podjetje, kjer bi se delavski zakoni tako nezaslišano kršili. Delavci morajo delati najtežje delo po 10 do 12 ur dnevno. Prav tako delajo tudi ob nedeljah in praznikih. Za vse to delo pa podjetje ne izplačuje nikakih zakonitih nadurnih dodatkov. Tudi higijenske razmere v podjetju so nezadostne; delavci morajo piti po več dni prestano vodo in vprav čudež je, da še niso vsi zboleli. Za vse to trpljenje pa morajo prenašati še surovo ravnanje s strani delovodje.

Vse take stvari se lahko dogajajo, ker delavstvo do danes ni bilo zavedno. Le s pomočjo strokovne organizacije je mogoče napraviti red in uvesti dostojne plače, kajti doslej so delali delavci po 2 Din, delavke pa celo po 1,50 Din na uro. To so gotovo najmanjše mezde v Sloveniji in slišimo o podobnih razmerah kvečjemu še iz južnih krajev države. Kako neki naj tako delavstvo s to beraško plačo izhaja, kako more ostati zdravo? Naloga oblasti, tako občine kakor višjih instanc je, da v tem primeru korenito

posežejo vmes ter nauče podjetnike spoštovati zakonodajo in pravico do poštenega življenja delavstva. Naša Jugoslovanska strokovna zveza bo prav tako storila vse, da si delavstvo pribori ugodnejše pogoje v podjetju.

Opozorilo OUZD

Okrožni urad za zav. delavcev opozarja na sledeče: Prosimo zavarovano članstvo, da pošilja morebitne pritožbe glede zdravstvene službe vedno naprej na najbližjo ekspozituro. Ekspozitura bo najhitreje ugotovila dejanski stan in odstranila zapreke in nespo-razume, ki se pojavijo. Pritožbe, vložene na Okrožni ura, ne morejo biti hitro rešene, ker mora urad šele potom ekspozituro ugotavljati, koliko so pritožbe upravičene. Opozarja pa vse člane, da urad priznava stroške za neuradno zdravljenje samo v res nujnih in neodložljivih slučajih, kjer bi čakanje na uradnega zdravnika imelo slabe posledice na zdravstveno stanje zavarovancev. Urad priznava take stroške izključno samo za prvo ordinacijo. Zato naj se bolniki vedno poslužujejo samo uradovih zdravnikov, četudi so pritožbo vložili, ker bi moral urad vse druge stroške po zakonu odkloniti.

Na obisku pri moravskih strokovničarjih

Od Breslave do Prage je okrog 80 km. Kazalec na uri se je pomaknil na 1/47, ob 20. uri pa je zadnji čas, da smo v Brnu. Lepa in ravna asfaltna cesta nam je omogočila precej hitro, mestoma divjo vožnjo. Kljub temu pa smo bili srečno, brez kakih nepravilnih nekaj minut čez osmo uro v Brnu. Tu so prav tako že obupali nad našim prihodom, kot tov. Moudry v Breslavi. Kljub zbitosti in utrujenosti smo še dokaj hitro spravili kovčke v spalnico, ki nam je bila določena v četrtem nadstropju.

V lepo okrašeni dvorani na »Marti«, tako se imenuje kraj, kjer so nam pripravili nadvse lep sprejem in, kar je bilo ob tej priliki najbolj važno, izdatno večerjo, katero smo pridno zalivali s češkim pivom. V dvorani je bilo zbranih precej tovarišev-strokovničarjev, kakor tudi članov in članic njihove mladinske organizacije »Junactvo«. Pri Čehih ni nobene stvari brez godbe in tako tudi tu. Čim smo zavzeli svoja mesta, je godba zaigrala jugoslovansko himno kot pozdrav in uvod nad vse prisrčnega sprejema. Zdelo se nam je, kot da se dva naroda spajata v eno, da delovni rod ne pozna meja, niti narodnostnih razlik. Jugoslovanski je sledila češka himna, ki smo jo prav tako poslušali stoji. V srečih pa nam je kipelo navdušenje, ki ga je bilo težko izraziti. Naš obisk ni namreč veljal samo zabavi, ali da vidimo češko zemljo in njene lepote, marveč je imel globlji namen in pomen — poglobiti stike z brati-tovariši Moravani, ki so nam po srečju, delu in duhu najbližji med severnimi Slovani.

Tovariš Moudry je v lepih besedah, zna nekoliko tudi slovenski, pozdravil našo družino in ji želel, naj v dneh, ki jih bo prebila med njimi, najde čim več razvedrila, si ogleda lepoto češke zemlje, upozna njeno zgodovino o bojih za njeno svobodo.

Sledil je pozdravni govor tov. Sanka, predsednika moravske krščanske socialistične strokovne organizacije. Izročal nam je pozdrave vseh moravskih

strokovničarjev in poudarjal: kljub temu, da smo daleč eden od drugega, toda delo in ideja sta eno. Hočemo, da uveljavimo krščanska načela v sedanji družbi. Naš boj proti kapitalizmu in njegovim izrod-kom je sicer težak, ker smo sami in nas ne podpirajo oni, ki bi nas pravzaprav morali, vendar pa nas to ne moti, ker vemo, da je naše delo nujno in sveto, ker ga borimo za obrambo in čast, kakor tudi pravice delovnega človeka.

Tov. Rozman, tajnik JSZ, se je toplo zahvalil za prisrčen sprejem. Malo nas je, ki smo se odločili, da vas obiščemo in vrnemo obisk. Predvsem smo hoteli, da navežemo z vami še tesnejše stike v borbi in uredničenju krščanskega socialističnega programa. Od onih, ki so ostali doma, prinašam tovariške pozdrave in željo, da bi naše vzajemno delo na izboljšanju delavskega položaja rodilo kar več sadov. Prvi, ki je razumel in znal ceniti stike s slovanskimi narodi, je bil naš pokojni dr. Janez Ev. Krek, ki je prišel med vas in si poiskal prijatelja v osebi vašega velikega škofa dr. Stojana. Bila sta to dva moža, ki sta kot sveta brata Ciril in Metod šla med delavstvo, da ga ohraniti krščanstvu in z njim ustvarita veliko gibanje, ki bo preobrazilo sedanjo družbo. To delo hočemo da nadaljujemo, ker s tem izvršujemo njihovo oporo, ki je bila, združiti vse slovansko delavstvo v eno veliko družino.

Po kratki zahvali tov. Moudryja je povzel besedo tov. Koprivec. V lepih besedah je poudaril potrebo in pomen skupnega dela. Da bodo vezi ostale trajne, JSZ poklanja moravskim strokovničarjem sliko pokojnega Janeza Ev. Kreka. Nato je izročil sliko tov. predsedniku Sanki. Godba je zaigrala himno »Hej Slovani«, kar je ta slovesen trenutek še bolj povzdignilo. Nato je pozdravil v imenu mladinske organizacije »Junactvo« tov. Pollak. V navdušenih besedah je risal nalogo in delo mladinske organizacije in v imenu vseh 5000 članov in članic želel dobrodošlico. Tov. Rozman se mu je kot podpredsednik MZ v njenem imenu zahvalil. Naša mladinska organizacija je šele v razvoju in obstoja jedva pol leta. Vendar se je v tem kratkem času zelo razmahnila in beleži lepe

uspehe. Ni nas sicer 5000, kot je to pri vas, vendar smo zbrali krog idealnih fantov in deklet, ki delajo na tem, da vzgojimo kar več res dobrih strokovnih delavcev.

Tov. Fajfar iz Kranja je naglašal, da so razmere delavstva povsod enake. Povsod boj proti izkoriščanju. Ta boj pa bo dovolj močan le tedaj, kadar bo delavstvo združeno v eno celoto. Vsi govorniki so bili za svoja izvajanja živahno aplavdirani. Med pred-sledki je domača godba železničarjev neumorno igra-la, da je bilo naše razpoloženje kljub precejšnji utrujenosti še boljše. Kar nismo se mogli raziti in še in še so fantje zahtevali naj godba igra. Okrog pol-noči smo šle šli k počitku.

Poslopje, v katerem smo imeli sprejemni večer in prenočišče, je last zadruga, katere člani so morav-ski strokovničarji. V hiši imajo tudi lično kapelo, kjer je vsako nedeljo sv. maša. Poslužili smo se te prilike in v nedeljo jutraj prisostvovali sv. maši. Po sv. maši pa smo odšli v mesto in na grad Spielberg. Znan je po muzeju čeških legionarjev. Tu so Čehi znali sijajno opevati boje, ki so jih borili za svo-jo svobodo. Poleg tega je grad služil tako med sve-tovno vojno kot pred njo za ječe, in sicer za politične zločince. Človeku se je želelo lasje, ko v globokih pod-zemskih hodnikih in celicah brez vsake svetlobe po-sluša vodnika, ki pripoveduje, kako so morili in mu-čili nedolžne žrtve, ki niso ničesar drugega zakrivila kot to, da so se borili za svoj jezik in svojo domo-vino. Kar oddahnili smo se, ko smo prišli zopet na svetlo.

Popoldne smo se odpeljali na letališče, kjer je bil letalski miting. Za naše tovariše je bil to užitek, kajti takih letalskih akrobacij in predrznosti se ne vidi vsak dan. Na letališču nas je obiskal in pozdravil tudi naš jugoslovanski konzul g. ing. Filkula. Gospo-du konzulu smo dolžni kar najtoplejšo zahvalo, ker nam je že v naprej vse potrebno uredil, da smo bili v Pragi lepo sprejeti. Zvečer smo si ogledali še par zanimivosti, nato pa odšli k počitku, kajti drugi dan nas je čakala še dolga pot. Pred nami je bil še obisk lepih podzemskih jam v Macohi in zlate Prage.